

NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTET
Boks 8014 Dep
0030 Oslo

Oslo, 9. mai 2006

Vår ref: Sissel Monsvold / DOK-2006-01416

Deres ref: 200601742-1/TAJ/SMS

HØRING AV EUROPAKOMMISSJONENS REVIDERTE FORSLAG TIL RAMMEDIREKTIV FOR TJENESTER

Generelt

Tjenestesektoren står for ca 70% av BNP og sysselsetting både i EU-landene og i Norge, men representerer under 20% av den grenseoverskridende handelen i EØS-området. Samtidig blir mer enn 90% av alle nye jobber utviklet i tjenestenæringene. Det ligger med andre ord et stort potensial for verdiskaping og nye arbeidsplasser i å etablere et reelt indre marked for tjenester. I den sammenheng haster det med å få på plass tjenstedirektivet. Dette gjelder selv om det omfatter kun en del av tjenesteproduksjon.

Det forholder seg også slik at handel med tjenester i mange tilfeller er en forutsetning for handel med varer. Tjenester innenfor eksempelvis infrastruktur, transport, lager etc er helt nødvendig for å sikre den frie vareflyten.

HSH var positiv til det første forslaget til tjenstedirektiv som var på høring, og vi sluttet oss til de generelle prinsippene som var nedfelt i direktivet i vår uttalelse til NHD 26. mars 2004. Vi mente imidlertid det var behov for noen avklaringer og presiseringer, bl.a. når det gjaldt anvendelsesområde.

HSH mener det er svært viktig at man raskt får på plass tjenstedirektivet. Vi hadde ønsket et mer omfattende direktiv, men vi synes det er viktigere at man får til et kompromiss som kan vedtas hurtig enn at man bruker mye tid på å få igjennom et direktiv som favner videre. Ved å fjerne lovmessige og administrative barrierer som hindrer en effektiv allokering av ressurser mellom EØS-landene kan vi oppnå en velferdsfremmende pris- og kvalitetsutvikling på en rekke tjenester. Fjerning av ubegrunnede barrierer vil føre til et større utvalg av tjenester – noe som særlig er viktig for små land – og bedre informasjon til forbrukerne. Et forpliktende administrativt samarbeid mellom landene vil dessuten føre til bedre kontroll og overvåking av tjenestehandelen.

Vi er fornøyd med framdriften som skisseres for gjennomføringen av direktivet, og håper man klarer å følge denne tidsplanen. I den sammenheng vil vi peke på at dersom direktivet skal få noen betydning så stiller det store krav til medlemslandenes vilje til å ta inn bestemmelsene i nasjonal lovgivning og følge opp at de etterleves. Det er bra at direktivet er konkret på hvor lang tid medlemslandene skal ha på seg mht å innføre direktivet i nasjonal lovgivning. Vi mener tre år bør være tilstrekkelig.

Oppsummering av våre viktigste kommentarer

Innsnevring av direktivets anvendelsesområde

Med det nye forslaget fra Kommisjonen og Europaparlamentet er anvendelsesområdet for direktivet innsnevret. Dette beklager vi. Vi undres særlig over at vikarbyråene er tatt ut av direktivet. Da både lønns- og arbeidsvilkår er holdt utenfor direktivet samt at utsendingsdirektivet også omfatter vikarbyråene, ser vi ingen grunn til at disse ikke skal omfattes av direktivet.

Fjerning av opprinnelseslandsprinsippet

Vi er negativ til at opprinnelseslandsprinsippet er fjernet fra det nye direktivforslaget. Dette prinsippet har skapt mye støy på grunn av misforståelser. Prinsippet er blitt tolket dit hen at det åpner for sosial dumping. Det er feil siden alle tilfeller som var omfattet av det særskilte EU-direktivet for utsending av arbeidstakere – ble unntatt fra opprinnelseslandsprinsippet. Utsendingsdirektivet skulle fortsatt gjelde slik at medlemslandene ville ha rett til ordninger for å hindre sosial dumping. Det er også grunn til å minne om at helt siden Norge kom med i EØS i 1994, så har vi hatt fri flyt av tjenester som i praksis har bygd på opprinnelsesprinsippet.

Vi registrerer at opprinnelseslandsprinsippet er erstattet med ”rett til å yte midlertidige tjenester på tvers av landegrensene” – jf artikkel 16 og 17. Vi mener at det er behov for å presisere lovgivningen på dette området. Den foreslåtte ordlyden gir stor usikkerhet for tjenesteprodusenter som ønsker å tilby grenseoverskridende tjenester. Regelverket må være tydelig på at en tjenestetilbyder i utgangspunktet har en rett til å tilby sine tjenester i andre medlemsland med mindre det finnes regler som sier det motsatte. Det må være vertslandets offentlige myndigheter som har ansvar for å argumentere for hvorfor de vil benytte sin rett til å innføre restriksjoner. De må dokumentere og begrunne hvorfor den utenlandske tilbyderens tjenester vil være i strid med vertslandets behov for å sikre offentlig orden, offentlig sikkerhet samt beskytte offentlig helse og miljø. Det må forutsettes at beskyttelsestiltakene er ikke-diskriminerende, forholdsmessige og nødvendige.

Administrative forbedringer

Direktivet er forbedret på noen punkter, bl a gjelder dette lettelse og administrative forenklinger som vil måtte gjennomføres i forbindelse med etableringer. I tillegg er det gjort noen forbedringer mht transparens, gjennomsiktighet mht nasjonale krav og administrativt samarbeid mellom offentlige myndigheter.

Kommentarer til hovedendringer som er gjort i direktivet:

Anvendelsesområdet:

Vi registrerer at det siste direktivforslaget er innsnevret til å omfatte alle kommersielle, konkurranseutsatte tjenester, unntatt tjenester som er regulert i egne direktiv samt at det er listet opp en rekke unntak. Såkalte tjenester av allmenn interesse skal ikke reguleres av direktivet. Det skal være opp til nasjonale myndigheter å definere hvilke tjenester som er tjenester av allmenn interesse og hvilke som skal konkurranseutsettes. Direktivet regulerer ikke nasjonale myndigheters adgang til å re-kommunalisere tjenester. Dette åpner – etter det vi kan se - for at det enkelte medlemsland har stor påvirkning på hvilke tjenester direktivet skal gjelde for. Det har sine positive sider, men vi mener det er uheldig dersom det blir stor variasjon mellom landene mht hvilke tjenester som skal omfavnes av direktivet. Stor påvirkningsmulighet for det enkelte land gir landene rom for å benytte dette som et skalkeskjul for proteksjonistiske tiltak.

HSH er tilfreds med at det nye forslaget presiserer hvilke tjenester som skal unntas fra direktivet. Men vi har problemer med å forstå, eller mener det er grunn til å stille spørsmål ved, følgende unntak:

- Vikarbyråer

Vikarbyråene spiller en viktig rolle i arbeidsmarkedet og burde således ha vært omfattet av de administrative forenklingene i direktivet.

- Helsetjenester

HSH mente det første forslaget til direktiv var uklart mht om og hvilke helsetjenester som skulle komme inn under direktivets anvendelsesområde. Det synes nå klart at helsetjenester i sin helhet er holdt utenfor direktivet. Kommisjonen viser til at den vil komme med et særskilt initiativ på helseområdet, bl a om pasientmobilitet. Det er imidlertid grunn til å spørre hvor forpliktende Kommisjonen ser på det – da det har vært nevnt flere ganger før. Vi håper imidlertid at Kommisjonen vil gjøre det, da det er behov for et regelverk som verner om pasientenes rettigheter ved kjøp av helsetjenester på tvers av landegrensene.

Vi mener private kommersielle helsetjenester kunne vært omfattet av direktivet.

- Sosiale tjenester relatert til sosial boligbygging, barnepass og støtte til trengende familier

Det er behov for å definere klarere hvilke tjenester som ikke skal omfattes av direktivet. Vi mener sosiale tjenester av økonomisk karakter som tilbys av private aktører bør omfattes av direktivet.

- Spillaktiviteter

Vi mener det er uheldig ut fra forbrukernes ståsted at spill unntas fra direktivet. Det betyr svekkede forbrukerrettigheter for eksempel ved internettspill.

I vår høringsuttalelse til det første utkastet til direktivet etterlyste vi en presisering mht direktivets anvendelse overfor private tilbydere av offentlige tjenester. HSH organiserer private, ideelle tjenesteleverandører innen helse, utdanning og kultur. Det er nå avklart at direktivet ikke omfatter helseområdet, men det er fortsatt uklart for oss hvordan direktivet skal oppfattes i

forhold til utdannings- og kulturtjenester. Er det et skille i forhold til hva som kan regnes å være tjenester av allmenn økonomisk interesse (SGEI) og tjenester av allmenn interesse (SGI) på disse områdene, der tjenester som defineres som SGEI omfattes mens SGI ikke gjør det?

Fjerning av opprinnelseslandsprinsippet

HSH registrerer at opprinnelseslandsprinsippet erstattes med "retten til å yte midlertidige tjenester". Vi sa i vår høringsuttalelse i mars 2004 at vi i utgangspunktet var positive til opprinnelseslandsprinsippet fordi dette var viktig for å få realisert fri flyt av varer og tjenester. Vi viste til at det fortsatt ville finnes en rekke muligheter for det enkelte medlemsland til å verne om sentrale nasjonale samfunnsinteresser. Samtidig understreket vi at det var viktig å begrense unntakene slik at man ikke undergraver muligheten for å nå det ambisiøse målet om fri flyt av tjenester.

Vi vil vise til at opprinnelseslandsprinsippet har blitt benyttet i forbindelse med fri flyt av varer i lang tid – noe som har vært vellykket for å få til et "single market" for varer. Det er også benyttet i flere andre direktiver - for eksempel e-handelsdirektivet. Det er derfor beklagelig at dette prinsippet ble strøket i det siste direktivforslaget.

Ved å erstatte opprinnelseslandsprinsippet med artikkel 16 og 17 innfører man en større juridisk usikkerhet for tjenesteyterne som vil tilby sine tjenester i et annet medlemsland. Dette er svært uheldig da det vil svekke muligheten for å realisere potensialet for økt vekst og sysselsetting fullt ut. Vi mener at både næringslivet – særlig de små og mellomstore bedriftene - arbeidstakerne og forbrukerne taper på denne endringen i direktivet.

Artikkel 16 og 17 gir medlemslandene stor makt til å innføre nasjonale restriksjoner for å hindre utenlandske tjenestetilbydere i å tilby/utøve sine tjenester i landet. Det er helt nødvendig at hensynene som kan rettferdiggjøre nasjonale restriksjoner ikke utvides, men at de begrenses til offentlig orden, sikkerhet, offentlig helse og beskyttelse av miljø og at de respekterer prinsippene om ikke-diskriminering, nødvendighet og forholdsmessighet. Det er behov for å presisere hva som menes med restriksjonene som medlemsbedriftene kan ty til i hht artikkel 16.

Reservasjonsmulighetene som ligger i artikkel 16 sammen med flere unntak fra direktivets anvendelsesområde samt nasjonenes mulighet til selv å definere hva som er konkurranseutsatte tjenester og tjenester av allmenn interesse, gir etter vår oppfatning medlemslandene svært gode muligheter til å verne om sentrale samfunnsinteresser. Baksiden er at dette åpner for så stor usikkerhet for tjenestetilbyderne at man ikke får den veksten i handelen med tjenester på tvers av landegrensene som man ønsker å oppnå. For å fjerne noe usikkerhet for tjenestetilbyderne kan man treffe følgende tiltak:

- Fjerne ordet "inter alia" i artikkel 17

Artikkel 17 sier: "Article 16 shall not apply to: (1) Services of General Economic Interest which are provided in another Member State, inter alia: ..." og så er det en liste med områder som nevnes.

Artikkelen er uklar i og med at det skal være opp til nasjonene å definere hvilke tjenester som er i denne kategorien og som dermed ikke omfattes av artikkel 16. Listen burde vært "lukket" eller uttømmende og begrepet "inter alia" bør fjernes.

- Vurdere å innføre UNICEs og NHOs forslag til ny artikkel 16.3

Den går ut på at medlemslandene skal notifikere overfor Kommissjonen hvilke eksisterende og nye lover, reguleringer og administrative tiltak som kreves i forhold til §3 i artikkel 16, samt begrunne hvorfor¹.

Det er svært viktig at man i forvaltningen av direktivet legger stor vekt på at formålet med det er å sikre mest mulig fri flyt av tjenester. "Retten til å yte midlertidige tjenester" må således bli en reell rett til å yte tjenester på tvers av landegrensene. Det må tungtveiende grunner til for at et medlemsland skal kunne hindre tjenesteaktører fra andre land i å yte tjenester eller etablere seg i landet.

Fri etableringsrett

Det nye forslaget innebærer en del forenklinger i prosedyrer og formaliteter om retten til å etablere seg som tjenesteyter i et annet land. Det er positive endringer ved det nye tjenstedirektivet, bl a gjelder dette presiseringene i artikkel 6 Points of single contact, artikkel 7 Right to information og i artikkel 13 om autorisasjonsprosedyrer. Presiseringene i artikkel 13 er viktig mht at tjenestetilbyderne skal vite hvor lang saksbehandlingstid de må forvente seg, og hvilke tidsfrister som gjelder fra når. Det er også viktig at eventuelle avslag informeres så raskt som mulig. Med andre ord er det viktig at medlemslandene opptrer i henhold til god forvaltningsskikk.

Forbrukerbeskyttelse

Forbrukerhensyn er viktig for at tjenestemarkedene skal fungere optimalt, og særlig gjelder dette tjenestemarkeder der utenlandske aktører opererer. Det er derfor viktig å utvikle og harmonisere reguleringer som sikrer forbrukerne informasjon om tjenestene i markedet, samt klare juridiske rettigheter dersom tvister oppstår, uavhengig av hvilket land tilbyderen kommer fra.

Det har også kommet til en del presiseringer om administrativt samarbeid mellom landene mht å styrke tilsynet og kontrollen av tjenesteyterne. Det mener vi er bra.

Oppfordring til norske myndigheter

Direktivet er viktig både for næringslivet, arbeidstakerne og forbrukerne. Vi håper derfor at norske myndigheter fortsatt vil spille en konstruktiv rolle i utformingen av direktivet slik at man faktisk får frigjort potensialet for økt sysselsetting og økonomisk vekst samt oppnå bedre kvalitet og bredere tilbud på tjenester for forbrukerne. HSH så ikke noe behov for å legge ned veto mot det første direktivforslaget, og gjør slett ikke med det nye direktivforslaget. Vi mener det er

---

¹ *New article 16.3 a:*

"Member States shall notify to the Commission any existing or new laws, regulations or administrative provisions which set requirements as referred to in paragraph 3, together with the reasons for those requirements. The Commission shall communicate the provisions concerned to the other Member States. Such notification shall not prevent the adoption by Member States of the provisions in question.

Within a period of 3 months from the date of notification, the Commission shall examine the compatibility of any requirements with the directive and Community law and, as the case may be, shall adopt a decision requesting the Member State in question to refrain from adopting them or to abolish them.

A public registry shall be established with the national requirements adopted pursuant to paragraph 3. "

svært viktig at norske myndigheter gjør sitt til at vi kan få på plass dette direktivet så raskt som mulig.

Myndighetene må gjøre sitt til at direktivet håndheves slik at det bidrar til å styrke den frie bevegelsen av tjenester som allerede er traktatfestet. HSH vil understreke at det må legges opp til en restriktiv lovtolkning i EU-domstolen og ESA mht et medlemslands adgang til å hindre andre medlemslands tjenestetilbydere tilgang og fri utøvelse av tjenester på dette landets territorium.

HSH er svært opptatt av at norske myndigheter legger vekt på at norske tjenesteprodusenter ikke må forholde seg til et strengere regelverk enn tjenesteprodusenter fra andre medlemsland, noe som vil være en diskriminering av norske tjenesteleverandører.

Vennlig hilsen

**HANDELS- OG SERVICENÆRINGENS
HOVEDORGANISASJON**

Lars E. Haartveit

Direktør

Samfunnspolitisk avdeling

Sissel Monsvold

Fagsjef